

*Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
Kisgyermek Szociális Intézmények*

SZAKMAI PROGRAM

A BÖLCSŐDE ADATAI

Az intézmény neve: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának
Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

Székhelye: 7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.

Telephelye: Napsugár Bölcsőde

Címe: 7624 Pécs, Budai Nagy Antal u. 3.

Telefon: 72/532-367

Mobil: 06-30/5756 492

Fax: 72/532-368

E-mail: modszertani@kszipecs.hu

Honlap: www.kszipecs.hu

Fenntartó: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata

A bölcsőde vezetője: Lajtai Zsoltné Kollár Mónika

A szakmai program érvényességének ideje: 2012. szeptember 01-től 2017. augusztus 31-ig

TARTALOMJEGYZÉK

---

1. BEVEZETŐ	6
1.1. Bölcsődék minőségpolitikája	7
1.2. Bölcsődék pedagógiai hitvallása	7
1.3. Helyzetelemzés	8
1.3.1. A bölcsőde múltja és környezete	8
1.3.2. A szolgáltatás területe, a szolgáltatást igénybe vevők célcsoportja és összetétele	8
1.3.3. Az intézmény alapfeladata és egyéb szolgáltatásai	10
1.3.4. A szolgáltatás igénybe vételének módja, a szolgáltatásról szóló tájékoztatás formája	11
1.3.5. Az igénylők, és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályok	12
1.3.6. Bölcsődék személyi feltételei	14
1.3.7. Bölcsődék tárgyi feltételei	16
2. NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAM	18
2.1. Nevelő, gondozó munkánk célja	18
2.2. Nevelő, gondozó munkánk alapelvei	18
2.2.1. A családi nevelés elsődlegességének tisztelete	18
2.2.2. A gyermeki személyiség tiszteletének elve	19
2.2.3. A nevelés és gondozás egységének elve	19
2.2.4. Az egyéni bánásmód elve	19
2.2.5. A stabilitás elve	21
2.2.6. Az aktivitás, az önállósulás segítésének elve	20
2.2.7. Az egységes nevelő hatások elve	21
2.3. Nevelő, gondozó munkánk feladatai	21
2.3.1. Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása	21
2.3.2. Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése	22
2.3.3. A megismerési folyamatok fejlődésének segítése	22
2.4. Nevelő, gondozó munkánk megszervezésének elvei	23
2.4.1. Kapcsolat a szülőkkel	23

2.4.2. „Saját kisgyermeknevelő” rendszer	23
2.4.3. Gyermekcsoportok szervezése	23
2.4.4. Napirend	24
2.4.5. A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel	24
2.5. A bölcsődei nevelés, gondozás főbb helyzetei	25
2.5.1. Gondozás	26
2.5.2. Játék	26
2.5.3. Tanulás	26
3. KIEMELT NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAMOK	28
3.1. A család és a bölcsőde együttműködő modellje a XXI. században	28
3.1.1 Személyes kapcsolat	29
3.1.2. Csoportos szint	31
3.1.3. Közösségi szint.....	32
3.2. Új szemléletű, kompetencia alapú bölcsődei élménypedagógia	34
3.2.1. Alkotó élmények	35
3.2.2. Környezeti élmények	36
3.2.3. Zenei élmények	36
3.2.4. Anyanyelvi élmények	36
3.2.5. Mozgás élmények	37
4. KIEMELT FELADATOK	38
4.1. Sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelése, gondozása	38
4.2. Gyermekvédelem	38
4.3. Minőségbiztosítás	39
5. DOKUMENTÁCIÓ	40
6. ALAPELLÁTÁSON TÚLI SZOLGÁLTATÁSOK	41
6.1. Játzócsoport	41
6.2. Időszakos gyermekfelügyelet	41
6.3. Gyermekvendég étkeztetés	41
6.4. Babamasszázs	42
6.5. Kismama klub	42

6.6. Alkotó- és népi játékos foglalkozás	42
7. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS	43
7.1. A bölcsődei szakemberképzés gyakorlati oktatásában való részvétel	43
7.2. Továbbképzések szervezése	43
8. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE	44
9. MELLÉKLETEK	45
9.1. Megállapodás	45

1. BEVEZETŐ

Bölcsődénk helyi nevelési, gondozási programja:

- „A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja”, mint a tartalmi szabályozás legmagasabb szintű dokumentuma,
- az ENSZ Emberi jogok nyilatkozata,
- az ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól,
- az Európa Tanács Miniszterek Bizottsága Rec. (2002) 8-as ajánlása a tagállamok számára a napközbeni gyermekellátásról,
- az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről,
- 238/2011. (XII.29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
- 15/2013 (II. 23.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről,
- 259/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység engedélyezéséről, valamint a gyermekvédelmi vállalkozói engedélyezéséről,
- a pszichológiai és a pedagógiai kutatások eredményei,
- az első életveknek a későbbi fejlődés szempontjából is meghatározó szerepének elismerése,
- a bölcsődei nevelés-gondozás története alatt felhalmozott emberi és szakmai értékek, ezeken belül is hangsúlyozottan A bölcsődei nevelés-gondozás minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai c. kiadvány (OCSGYVI, 1999), valamint a módszertani levelek, útmutatók, ajánlások,
- a bölcsődei ellátás nemzetközileg elismert gyakorlata figyelembevételével készült, mind emellett megtartva intézményünk szakmai önállóságát, a családok és a fenntartó elvárásaihoz és a helyi lehetőségekhez igazodva.

1.1. Bölcsődéni minőségpolitikája

- Intézményünk a Napsugár Bölcsőde elkötelezi magát minden belső és külső tevékenységben, hogy a gyermekek szüleinek, a bölcsőde nevelőtestületének, alkalmazottainak és partnereinek **együtműködésével** teremti meg a kisgyermek számára a szeretet teljes, biztonságos, családi légkört. Elsősorban a gyermekek igényeit, az ő érdekeit szolgálja.
- Intézményünk kinyilvánítja, hogy szolgáltatásai minősége, annak fejlesztése minden dolgozó személyes **felelőssége**.
- Minőségpolitikánk a folyamatos **fejlesztés** elkötelezettségét hordozza magában.

1.2. Bölcsődéni pedagógiai hitvallása

- Bölcsődéni nevelő, gondozó munkájának alapját a **humanista értékek** jellemzik.
- Intézményünk az **új szemléletű, kompetencia alapú bölcsődei nevelés** képviselője. Pedagógiánk a „szeretet pedagógiája”, melyet a gondoskodás és törődés, a feltétel nélküli elfogadás, a felelősség, valamint a másik megismerésének igénye jellemez.

„Szeretni okosan kell – mindig a gyermek természetéhez és életkorához igazodva.”

Ranschburg Jenő

- Intézményünkben a gyermekeket tisztelet és megbecsülés övezi. Fontosnak tartjuk a másság elfogadását és elfogadtatását, az élmény alapú kompetenciamotívumok fejlesztésével az egyéni, szociális és kognitív képességek kibontakoztatását.
- A gyermekek számára megteremtett szeretet teljes, biztonságos, családi légkörben, minden gyermek saját képességei szerint fejlődhet, megtapasztalhatja az önfeledt, szabad játék örömét, élmény és fantázia világa gazdagodhat, mely képessé teszi őt a későbbi kreatív gondolkodásra, továbbfejlődésre.
- Arra törekszünk, hogy a gondjainkra bízott gyermekekből, családjaikkal együttműködve, személyiségi jogaik tiszteletben tartása mellett, a világra nyitott, érdeklődő, fogékony, önálló, a társadalmi együttélés alapvető szabályait elfogadó gyermekeket neveljünk.

1.3. Helyzetelemzés

1.3.1. A bölcsőde múltja és környezete

A bölcsőde 1976-ban épült, Gettó József Ybl díjas építész egyedi tervei alapján. 80 férőhellyel, **városi módszertani bölcsődeként** kezdte meg működését. 1982-től feladatköre kibővült **megyei módszertani** feladatok ellátásával. 2003-2008 között pályázat útján öt évre elnyerte a Dél-dunántúli **Regionális Módszertani Bölcsőde** címet, melyet 2008-ban ismét megpályázva a következő öt évre is elnyert.

Jelenleg a pécsi Kisgyermek Szociális Intézmények komplex intézményrendszerén belül, annak részintézményeként működik, önkormányzati fenntartással.

Pécs városának egyetemi városrészében található, a belváros nyugati határán, zöldövezetben, csendes, jól megközelíthető helyen, délről lakótelepi, északról a Mecsek családi házas környezetében. Autóval és tömegközlekedési eszközzel könnyen megközelíthető.

1.3.2. A szolgáltatás területe, a szolgáltatást igénybe vevők célcsoportja és összetétele

A Napsugár Bölcsőde ellátandó, **szolgáltatási területe Pécs városa**, így a város minden részéből fogadja az érkező kisgyermekes családokat.

Bölcsődénkbe az előző nevelési évek mindegyikében jellemző volt a túljelentkezés (jelentkezési ráta: 150%). A felvételnél a gyermekek szociális háttere (ingerszegény környezet, gyermekét egyedül nevelő szülő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, 3 vagy több, tartósan beteg, fogyatékos gyermek a családban) és a szülő munkába állása, tanulmányinak folytatása kapott prioritást. A férőhelyek november közepéig megteltek, utána várólista alapján lehetett a megüresedő helyekre bekerülni vagy másik, a szülő által választott bölcsődébe került átdelegálásra a gyermek.

A szülők elmondása alapján, többségük választását elsősorban a bölcsőde jó hírneve motiválja, másrészt a lakóhelyhez és munkahelyhez való közelség. Így, ezen családok közül nagy számban a környéken dolgozó szülők - Pécsi Tudományegyetem, Klinikák és a belvárosban -, kisebb mértékben a helyi és a városban lakók veszik igénybe a szolgáltatást. Így a szülők többsége értelmiségi foglalkozású.

A városban működő korai fejlesztő központ, védőnői hálózat és a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatokkal való jó kapcsolat eredményeképpen, felvételkor, az elsődlegesség szempontját szem előtt tartva, teljes integrációban, az igényeknek megfelelően, **tartósan beteg, sajátos nevelési igényű és halmozottan hátrányos helyzetű** gyermekek nevelése, gondozása, a pedagógiai szakszolgálat utazó gyógypedagógusai által korai fejlesztése is biztosított az intézményünkben. (Lsd. 1.sz táblázat Szolgáltatást igénybevevők összetétele 2009-től 2012-ig)

Kisgyermek	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Átlagosan fejlődő	86	78	73
Sajátos nevelési igényű	3	6	8
Halmozottan hátrányos helyzetű	4	9	4
Tartósan beteg	5	8	3
Összesen (felvett)	98	97	88
Másik intézménybe delegált	5	8	3
Várólista	15	18	25
Összesen (jelentkező)	118 (147,5%)	123 (153,75%)	116 (116%)
Férőhely	80	80	100

1.sz. táblázat
Szolgáltatást igénybevevők összetétele 2009-től 2012-ig

2009 júniusáig, bölcsődénk egyik egységében működött játszócsoport gyermekfelügyelettel, ahol e mellett egyéb programokat (baba masszázs, baba-mama klub, gyermekfelügyelet, „Ringató”, szülőcsoport) is biztosítottunk a **gyermeküket otthonnevelő családok** számára. Ezen programok látogatottsága mindig nagyon magas volt. A nagyszámú túljelentkezés miatt azonban a 2009-2010-es nevelési évtől meg kellett szüntetni a játszócsoportos szolgáltatást és vissza kellett állítani bölcsődei csoportnak. Ettől függetlenül azokat a programokat, amikre a legnagyobb volt az érdeklődés megtartottuk (baba masszázs, baba-mama klub, „Ringató”). 2011 januárjától, a külső bölcsődei helyiségek többfunkciós átstrukturálásával ismét lehetővé vált, heti két alkalommal (kedd és csütörtök) a játszócsoport működtetése, gyermekfelügyelettel és gyermekvendég ebéd biztosításával.

2008 májusától minden évben **elégedettségi kérdőívet** töltetünk ki a **szülőkkel**. Ennek alapján a szolgáltatás minőségének vizsgálata mellett, SWOT analízist is készítünk, melyben láthatóvá válnak bölcsődénk erősségei és gyengeségei. (Lsd. 2.sz. táblázat Erősségek, gyengeségek)

	2008-2009	2019-2010	2010-2011
Erősségek	család- és gyermek centrikusság	szakmai felkészültség	kisgyermeknevelők személyisége
	egyéni bánásmód	család- és gyermek centrikusság	környezet
	szeretet	kapcsolat	légkör, kapcsolat
Gyengeségek	udvar	udvar	élelmezés
	játékeszközök	játékeszközök	játékeszközök
	élelmezés	foglalkozások	udvar

2.sz táblázat
Erősségek, gyengeségek

A fentiekben megfogalmazottaknak megfelelően, a következő **5 év szakmai programjában kiemelten hangsúlyt** kell fektetnünk a **családokkal való szoros együttműködésre**, a **különleges bánásmódot igénylő kisgyermekek speciális ellátására** (nevelés, gondozás, a pedagógiai szakszolgálat közreműködésével korai fejlesztés, gyermekvédelem) és a kisgyermek számára a napközbeni, **korai tanulást támogató élmények biztosítására**.

1.3.3. Az intézmény alapfeladata és egyéb szolgáltatásai

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény értelmében intézményünk alapfeladata, a személyes gondoskodás keretein belül, a gyermekjóléti alapellátás rendszerében biztosítani 20 hetes kortól 3, illetve 4 éves korig, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében 5, illetve 6 éves korig a **kisgyermekek napközbeni ellátását** – nevelését, gondozását, felügyeletét, étkeztetését -, bölcsődei alapellátás formájában.

Alapellátáson túli szolgáltatásai: játszócsoport, gyermekfelügyelt, gyermekvendég étkeztetés, babamasszázs, baba-mama klub, alkotó és népi játékos foglalkozás biztosítása az otthon kisgyermeküket nevelő családok számára.

1.3.4. A szolgáltatás igénybe vételének módja, a szolgáltatásról szóló tájékoztatás formája

A bölcsődei szolgáltatás **igénybevétele** - a bölcsődei felvétel - **egész évben folyamatos**. A bölcsődei alapellátást A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény értelmében azon családok gyermekei vehetik igénybe, ahol a szülők dolgoznak, munkaerő piaci részvételt elősegítő programban, képzésben vesznek részt, betegségeik vagy egyéb ok miatt gyermekük napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

Bölcsődénkben a kisgyermek napközbeni ellátását különösen azon gyermekek számára biztosítjuk, akiknek fejlődésük érdekében állandó napközbeni ellátásra van szükségük, akiket egyedülálló vagy időskorú személy nevel, vagy akikkel együtt a családban három vagy több gyermeket nevelnek, kivéve azokat, akikre nézve eltartójuk gyermekgondozási díjban részesül, akiknek szülője, gondozója szociális helyzete miatt az ellátásukról nem tud gondoskodni.

A bölcsődei felvétel során előnyben részesítjük azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője vagy más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

A gyermek felvételét kérheti a szülő, gondviselő, valamint az ő hozzájárulásával a körzeti védőnő, házi gyermekorvos, családgondozó, a korai fejlesztő gyógypedagógusa és a gyámhatóság szakembere.

A szolgáltatás igénybe vételének lehetőségeiről a **szülők tájékozódhatnak** az intézményrendszer és a bölcsőde honlapján, szórólapokból a házi gyermekorvosi rendelőben, a védőnői fogadó órákon, korai fejlesztő központban, családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatnál, valamint minden év áprilisában a „Bölcsődei hívogató családi délutánunkon”.

Bölcsődénkben a beiratkozás utáni felvétel során a szolgáltatásról a szülők tájékoztatást kapnak írásban (házirend, szórólap) és szóban (első interjú – személyes beszélgetés, szülői értekezlet). A tájékoztatás tartalmazza az ellátás tartalmát és feltételeit; az intézmény által vezetett és az adott gyermekre vonatkozó nyilvántartásokat, valamint az azokba történő betekintés módját; a család és a bölcsőde kapcsolattartásának formáit; a házirendet; a panaszjog gyakorlásának módját, jogokat és az érdekképviselet működését; az érték és vagyonmegőrzés módját; a fizetendő személyi térítési díjat. A tájékoztatást követően az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője megállapodást köt az intézménnyel, melyben egyben nyilatkozik, hogy az általa megadott személyes adatok a valóságnak megfelelnek, és ha abban változás áll be azt köteles jelezni, valamint az ellátásról a tájékoztatást megkapta.

Bölcsődénk nyitva tartási ideje a családok igényei szerint lett kialakítva, reggel 6 órától délután 18-ig, és a kisgyermek egyéni szükségleteihez igazítottan, rugalmasan kezelt.

1.3.5. Az igénylők, és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályok

A gyermeki és szülői jogok és kötelességek

A gyermeknek joga van, hogy:

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez,
- sajátos nevelési igény, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön,
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön,
- emberi méltóságát tiszteletben tartsák, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön,
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben, gondozásban részesüljön.

A szülő joga, hogy:

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését, gondozását bízta,
- megismerhesse a gyermekcsoportok életét,
- megismerje a nevelési, gondozási elveket,
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon a gyermeke nevelőjétől,
- véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen a bölcsőde működésével kapcsolatban,
- megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat.

A szülő kötelessége, hogy:

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel és intézményekkel együttműködjön,

- a fizetendő személyi térítési díjat időben rendezze,
- az intézmény házirendjét betartsa.

Érdekképviselési fórum működtetése

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi. XXXI. törvény értelmében, a bölcsődei ellátásban részesülők érdekeinek védelmében az intézmény érdekképviselési fórumot köteles működtetni.

Az érdekképviselési fórum tagjai:

- a nevelési egységeket képviselő szülők,
- a bölcsődét képviselő kisgyermeknevelők,
- a fenntartó önkormányzat delegáltja.

Az aktuális tagok névsorát jól látható helyen a szülők tudomására kell hozni.

Az érdekképviselési fórum feladata:

- az intézménnyel jogviszonyban állók és az ellátásra jogosultak érdekeinek védelme,
- hozzá benyújtott panaszok és a hatáskörébe tartozó ügyek vizsgálata, döntés,
- intézkedések kezdeményezése a fenntartónál, a gyermekjogi képviselőnél, illetve más hatáskörrel rendelkező szervnél,
- az intézmény alaptevékenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezésére, működtetésére, valamint az ebből származó bevételek felhasználására vonatkozó javaslattétel
- a házirend elfogadásánál egyetértési jog gyakorlása.

Az érdekképviselési fórum működése:

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, továbbá a gyermekek érdekeinek védelmét ellátó érdekképviselési és szakmai szervek a házirendben foglaltak szerint panasszal élhetnek a bölcsőde vezetőjénél vagy az érdekképviselési fórumnál:

- az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,
- a gyermeki jogok sérelme,
- az intézmény dolgozóinak kötelezettségszegése esetén.

Az intézmény vezetője, illetve az érdekképviselési fórum a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának más lehetséges módjáról.

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, ha 15 napon belül nem kap értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet, az intézmény fenntartójához vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat jogorvoslatért.

A fórum szabályos működtetése érdekében évente legalább két alkalommal ülésezik (aktuális probléma esetén szükség szerint).

A személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme

Az intézmény közalkalmazottai körében csak olyan személy állhat alkalmazásban, akivel szemben nem áll fenn A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi. XXXI. törvény kizáró tényezője.

Az intézmény dolgozóinak munkahelyi etikáját, az intézmény Etikai Kódexe fogalmazza meg.

Az intézmény dolgozóit és vezetőjét panasztétel esetén munkáltatójuk és fenntartójuk védelme illeti meg a kivizsgálási időszak végéig.

A dolgozók személyes adatai a személyes adatok kezelésére vonatkozó és titoktartási szabályok szerint kezeltek.

Az alkalmazotti közösség munkaszervezése során különös figyelmet kap a család és házasság intézményének védelme. Különös védelem illeti továbbá a várandós anyát és a kisgyermeket nevelő anyát.

A dolgozók érdekeinek figyelembe vétele nem befolyásolja hátrányosan a bölcsődei ellátásban, valamint alapellátáson túli szolgáltatásokban résztvevő kisgyermekek érdekeit.

1.3.6. Személyi feltételek

Szakmai szempontból a „**saját kisgyermeknevelő**” rendszer kialakításával biztosítjuk, hogy minden csoport 5-6-7 gyermekének legyen egy „saját kisgyermeknevelője”. A kisgyermeknevelő párok, illetve a „saját kisgyermeknevelő rendszer” kialakításában alapvető szempont, hogy egy csoportot ugyanaz a kisgyermeknevelői pár, illetve kisgyermeknevelő vigyen végig, a gyermekek bölcsődébe kerülésétől az óvodába való átmenetig. A bölcsőde teljes nyitva tartása alatt a gyermekekkel kisgyermeknevelő foglalkozik. A szükséges kisgyermeknevelői jelenlétet rugalmas munkakezdéssel oldjuk meg. Szakdolgozóink egyetemi, főiskolai és/vagy szakirányú felsőfokú szakképesítéssel rendelkeznek. Programunkhoz az alapvető szakmai feltételek adottak, a megvalósulást segíti továbbá, hogy pedagógusaink,

kisgyermeknevelőink magasabb fokú képzésekben, házi, akkreditált és önképzés formájában is rendszeresen képezik magukat. A terepintézményi feladatok ellátásához 9 kisgyermeknevelő tereptanár foglalkozik a képzésben résztvevő tanulókkal, hallgatókkal.

A kisgyermeknevelők munkáját minden egységben egy **dajka/kisegítő** segíti, aki gyermekfelügyeleti, kisegítői, higiéniai és egyéb feladatokat lát el.

Bölcsődénkben heti 1 órában bölcsődeorvos kíséri figyelemmel a kisgyermek egészségészomatikus fejlődését.

Az étellemezéssel kapcsolatos feladatokat **élelmezésvezető** és **szakácsnő** koordinálja, **konyhai kisegítők** közreműködésével.

A bölcsőde karbantartási feladatainak ellátását napi 8 órában **karbantartó** végzi.

Feladatkör	Munkakör	Fő
Szakdolgozók	bölcsődevezető	1
	szaktanácsadó	1
	kisgyermeknevelő	19
	gyermekorvos	1
Egyéb foglalkoztatottak	ügyintéző	1
	takarító/kisegítő (dajka)	4
	élelmezésvezető	1
	szakácsnő	1
	konyhalány	2
	karbantartó	1

3.sz. táblázat
Személyi feltételek

A bölcsődei intézményrendszer szakmai, módszertani pedagógiai munka támogatásában, intézményrendszeri szinten 1 **szaktanácsadó**, 1 **kisgyermeknevelő** és 1 **ügyintéző** segíti a kisgyermeknevelők munkáját.

Szükséges esetekben gyógypedagógiai és gyermekpszichológusi segítség szintén az intézményrendszerben dolgozó gyógypedagógus és bölcsődepszichológus által biztosított. (Lsd. 3.sz. táblázat)

1.3.7. Tárgyi feltételek

Intézményünk 100 férőhellyel működik, bölcsődének tervezett épületben, mely négy **nevelési-gondozási egység**ből áll, egységenként 2 csoportszobával és a hozzá közvetlenül kapcsolódó kiszolgáló helyiségekkel, fürdőszobával, gyermeköltözővel, közös bejárattal, valamint udvarral.

Bölcsődénkben a **nevelés, gondozás eszközei** szakmailag tudatosan tervezettek, pedagógiai-lag célszerűen kialakítottak, megfelelnek a mai, modern kisgyermeknevelés elvárásainak. **Csoportszobáink** alapterülete 40 m², ami normál csoportban 12-14, sajátos nevelési igényű kisgyermeket is ellátó, teljes integrációban működő csoportban 10 gyermek nevelését teszi lehetővé. Déli fekvése világos, napfényes környezetet biztosít. A szobák berendezése gyermekközpontú, hangulatos, otthonos, esztétikus. A játékeszközök a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségi szintjének, valamint a szakmai előírásoknak megfelelően vannak összeválogatva. A **fürdőszobák** közvetlenül kapcsolódnak a csoportszobákhoz és a gyermeköltözőkhöz. Bennük minden használati eszköz – pl. mosdó, törölközőtartó, tükör stb. – a gyermekek önállóságra nevelését segíti. A **gyermeköltözők**ben barátságos környezet fogadja a bölcsődébe érkező és távozó kisgyermeket és szüleiket. Minden gyermek számára jellel ellátott szekrény biztosított a ruhák és egyéb használati eszközök tárolására. A gyermekek saját ruhájukban vannak. Ágyneműt, törölközőt és eldobható pelenkát, törölkendőt, kenőcsöt a szülők biztosítanak a számukra.

A bölcsőde egységenként külön **udvar**részsel rendelkezik a szabadban történő mozgás és játék lehetőség biztosításához. Az udvaron 2:1 arányú füves betonos rész található mozgásfejlesztő eszközökkel – pl. mászókáék, libikóka stb. – homokozóval.

Az intézményben **egyéb helyiségek** és eszközök is segítik a gyerekek magas színvonalon történő ellátását. A bölcsőde rendelkezik fejlesztő-, alkotó-, mese- és tornaszobával. A fejlesztő- és tornaszobában elsősorban a sajátos nevelési igényű kisgyermek korai fejlesztése történik, de napközben a bölcsődei csoportoknak is lehetősége van kipróbálni a fejlesztő szobában található különleges játékokat és a gyermekek a tornaszobában is önfeledten mozoghatnak, egy számukra újszerű, érdekes környezetben, ahol különleges mozgásfejlesztő eszközöket próbálhatnak ki – pl. bordásfal, tornapad, billenő rácshinta, trambulín, labdák, karikák stb. Az alkotószobában ismerkedhetnek a közvetlen környezettel és különféle anyagokkal. A meseszobában mesét hallgathatnak, mesekönyvet nézegethetnek, bábozhatnak, mondókázhatnak, énekelhetnek, zenélhetnek és zenét hallgathatnak.

Az intézménynek saját **főzőkonyhája** van, ahol központilag, dietetikus által összeállított étlap alapján, HACCP rendszerben biztosítjuk a kisgyermekek étkeztetését.

Bölcsődénk rendelkezik még a kisgyermeknevelők számára **kisgyermeknevelői szobával/ebédlővel**, ezenkívül **raktárakkal** és **irodákkal**, egy **nagyobb teremmel** és **könyvtárral**, oktatási-, audiovizuális- és informatikai eszközökkel.

2. NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAM

2.1. Nevelő, gondozó munkánk célja

A családban nevelkedő kisgyermek számára, családi, derűs légkörben, családjukkal szoros együttműködve, családi nevelésükre építve, azt kiegészítve, a nemzeti/etnikai hovatartozás tiszteletben tartásával, a napközbeni ellátás – nevelés, gondozás, étkeztetés, felügyelet – keretein belül, az életkori- és egyéni sajátosságokra, szükségletekre tekintettel, odaforduló szeretettel, elfogadással, kompetenciáik figyelembevételével, színes, együttes élményekbe ágyazottan tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával, viselkedési minták nyújtásával biztosítani a sokféle változatos tevékenységet, támogatni a harmonikus fejlődést. A teljes integrációban nevelhető, gondozható sajátos nevelési igényű kisgyermek esetében, a bölcsődei nevelésbe, gondozásba ágyazottan, a pedagógiai szakszolgálat utazó gyógypedagógusának közreműködésével korai fejlesztés formájában a rehabilitáció és a rehabilitáció biztosítása.

2.2. Nevelő, gondozó munkánk alapelvei

2.2.1. A családi nevelés elsődlegességének tisztelete

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A bölcsődénk a családi nevelés értékeinek, hagyományainak és szokásainak tiszteletben tartásával, annak erősítésével, segítségével vesz részt a gyermekek nevelésében, gondozásában, szükség esetén, lehetőségeihez mérten törekedve a családi nevelés hiányosságainak kompenzálására, korrigálására. Mindezek értelmében fontosnak tartjuk, hogy megismerjük a családi nevelést, annak értékeit átültessük a napi bölcsődei gyakorlatba. A szülők aktívan, különböző szinteken és módszerekkel bekapcsolódhassanak a bölcsőde életébe, biztosítva ezáltal a két nevelői szintér összhangját, együttműködését.

2.2.2. A gyermeki személyiség tiszteletének elve

A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – a kisebb körű kompetenciából fakadó nagyobb segítségigénye/ráutaltsága miatt különleges védelem illeti meg.

A bölcsődénkben a nevelés, gondozás értékközvetítő és értékteremtő folyamat, amely a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítésére irányul, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásával.

2.2.3. A nevelés és gondozás egységének elve

Napi nevelő munkánk során a nevelés és a gondozás elválaszthatatlan egységet alkotnak. A nevelés tágabb, a gondozás szűkebb fogalom: a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

2.2.4. Az egyéni bánásmód elve

A gyermek fejlődéséhez alapvető feltétel a felnőtt őszinte érdeklődése, figyelme, megbecsülése, a gyermek kompetenciájának elismerésén alapuló választási lehetőség biztosítása az egyes élethelyzetekben, a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. Kisgyermeknevelőink meleg, szeretetteljes odafordulással, a megfelelő környezet kialakításával, a gyermekek életkori- és egyéni sajátosságait, fejlettségét, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, hangulatát figyelembe véve segítik a fejlődést. Törekszünk, hogy a bölcsődénkbe járó gyermekek mindegyike folyamatosan érezze a róla gondoskodó felnőtt elfogadását akkor is, ha fejlődése esetleg több területen jelentős eltérést mutat az átlagos fejlődéstől, ha sajátos nevelési igényű, ha viselkedése bizonyos esetekben különbözik a megszokottól, emiatt nehezebben kezelhető. Kisgyermeknevelőink elfogadják, tiszteletben tartják a gyermekek vallási, nemzetiségi/etnikai stb. hovatartozását, és a lehetőségek szerint segítik az identitástudat kialakulását és fejlődését, valamint a saját és a más kultúra és hagyományok megismerését és tiszteletben tartását.

2.2.5. A stabilitás elve

Intézményünkben törekszünk a gyermekek személyi- és tárgyi környezetének állandóságára („saját kisgyermeknevelő”-rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság), mely növeli érzelmi biztonságukat, alapul szolgál tájékozódásukhoz, a jó szokások kialakulásához.

Bölcsődénk napirendjének folyamatossága és rugalmassága, az egyes mozzanatok egymásra épüléséből fakadó ismétlődések tájékozódási lehetősége, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményez a napi események sorában, növeli a gyermekek biztonságérzetét.

A gyermekeket fokozatosan szoktatjuk hozzá az új helyzetekhez, segítve ezzel alkalmazkodásukat, a változások elfogadását, az új dolgok megismerését, a szokások kialakulását. Bölcsődénkben a biztonság nyújtása természetesen magában foglalja a fizikai és a pszichikai erőszak minden formájától való védelmet is.

2.2.6. Az aktivitás, az önállósulás segítésének elve

Bölcsődénkben a gyermekek tevékenységéhez és önállósodásához fontosnak tartjuk a biztonságos és tevékenységre motiváló személyi- és tárgyi környezet megteremtését, a próbálkozásokhoz az elegendő idő biztosítását, meghallgatásukat, véleményük figyelembevételét, a kompetenciájuknak megfelelő mértékű döntési lehetőségek biztosítását. A gyermekek ösztönzésével, megnyilvánulásaik elismerő, támogató, az igényekhez igazodó segítségével, az önállóság és az aktivitás tevékenység-specifikusságának, fizikai és pszichés állapottól függésének elfogadásával, a feljük irányuló szeretet, elfogadás és empátia fokozásával biztosítjuk az aktivitást és az önállóság iránti vágyat.

Kisgyermeknevelőink az élményszerzés lehetőségének komplex biztosításával, saját példamutatással, viselkedési minták nyújtásával, az egyes élethelyzeteknek a gyermekek számára átláthatóvá, befogadhatóvá, kezelhetővé tételével, a tapasztalatok feldolgozásának segítségével, az egyes viselkedésformákkal való próbálkozások bátorításával segítik a korai tanulást.

2.2.7. Az egységes nevelő hatások elve

Intézményünkben a nevelés értékközvetítés és értékteremtés egyben. Eredményessége érdekében fontosnak tartjuk, hogy a gyermekkel foglalkozó felnőttek – a közöttük lévő személyiségbeli különbségek tiszteletben tartásával – a gyermekek elfogadásában, a kompetenciájuknak és pillanatnyi szükségleteiknek megfelelő fizikai és érzelmi biztonság és szeretetteljes gondoskodás nyújtásában, öntevékenységük biztosításában egyetértsenek, az alapvető értékek, erkölcsi normák és célok tekintetében nézeteiket egyeztessék, nevelői gyakorlatukat egymáshoz közelítsék.

2.3. Nevelő, gondozó munkánk feladatai

Az intézményes nevelés, gondozás keretei között, a 0-3 éves egészséges és 0-6 éves sajátos nevelési igényű, családban nevelkedő kisgyermek napközbeni ellátása – nevelése, gondozása, étkeztetése, felügyelete - családjukkal együttműködve, családi nevelésükre építve pszichoszomatikus szükségleteik kielégítése, optimális fejlődésük elősegítése. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek hátrányainak, veszélyeztetettségének és azok következményeinek enyhítése. A sajátos nevelési igényű kisgyermekek rehabilitációjának és rehabilitációjának segítése a nevelés, gondozás, az egyéni és csoportos foglalkozás keretében, a pedagógiai szakszolgálat utazó gyógypedagógusának támogatásával.

2.3.1. Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása

- A fejlődéshez szükséges és biztonságos környezet megteremtése.
- A primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése.
- Egészségvédelem, egészségnevelés, a környezethez való alkalmazkodás és alapvető kultúrhigiénés szokások kialakításának elősegítése (testi-lelki harmónia kialakulását és megőrzését segítő napirend – ezen belül: étkezés, tisztálkodás, ürítés, öltözködés, alvás, levegőzés, mozgás, játék).
- Szükség esetén speciális szakember bevonásával prevenció és korrekció feladatainak ellátása.

2.3.2. Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése

- Derűs légkör biztosítása, a bölcsődébe kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti csökkentése, a gyermekek segítése az esetlegesen átélt nehézségeik feldolgozásában.
- A kisgyermeknevelő-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése.
- Az egyéni szükségletek kielégítése a csoportban élés helyzetében, az én tudat egészséges fejlődésének segítése.
- A bizalmon és elfogadáson alapuló társas kapcsolatok alakulásának, az együtt-élés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése.
- Lehetőségteremtés a kisgyermeknevelővel és/vagy a társakkal közös élmények szerzésére az én érvényesítés és az alkalmazkodás egyensúlyának irányába befolyásolva a gyermek fejlődését.
- A kommunikatív képességek fejlődésének segítése a kommunikációs kedv felébresztésével és fenntartásával (meghallgatás, figyelem, kérdések megválaszolása).
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, érzékszervi és/vagy mozgássérült, a hátrányos helyzetű, az elhanyagolt gyermekek nevelése-gondozása fokozott, a sajátos nevelési igénynek megfelelő törődéssel, szükség esetén más szakemberek bevonásával.

2.3.3. A megismerési folyamatok fejlődésének segítése

- Az érdeklődés kialakulásának, fennmaradásának, erősödésének, az érdeklődési kör bővülésének segítése.
- A kommunikatív képességek és a kommunikációs kedv fejlődésének segítése.
- A gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek lehetőségének biztosítása.
- A gyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása.
- Az önálló aktivitás és a kreativitás támogatása.
- Az önálló véleményalkotásra, a döntésre, a választásra való képessé válás segítése.

- Ismeretnyújtás, a tájékozódásnak, a tapasztalatok és élmények feldolgozásának segítése.
- A gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése, az önkifejezés lehetőségeinek megteremtése az egyes helyzetekben.

2.4. Nevelő, gondozó munkánk megszervezésének elvei

2.4.1. Kapcsolat a szülőkkel

Bölcsődénk kiemelten kezeli a család és bölcsőde kapcsolatát. (Részletesebben kiemelt szakmai programunkban).

2.4.2. „Saját kisgyermeknevelő”-rendszer

Bölcsődénkben a „saját kisgyermeknevelő”-rendszer a személyi állandóság elvén alapul, mely nem merev rendszer, de biztosítja, hogy több figyelem jusson minden gyermekre. A szakmai alapelveknek megfelelően csoportjainkban a gyermekek egy része (5-6-7 gyermek) egy kisgyermeknevelőhöz tartozik. A „saját kisgyermeknevelő” szoktatja be a gyermekeket a bölcsődébe, ő segíti át a bölcsődei élet során adódó nehézségeken, ő tartja számon egyéni igényeiket, problémáikat, szokásaikat és ő kíséri nyomon fokozott figyelemmel a fejlődésüket. A bölcsődei ellátás egész időtartama alatt ő a kisgyermeknevelője (felmenőrendszer). Az ún. ölelkezési időben – az az időszak, amikor mindkét kisgyermeknevelő a csoportban tartózkodik – idejét elsősorban a „saját” gyermekei nevelésére, gondozására fordítja.

2.4.3. Gyermekcsoportok szervezése

A bölcsődei gyermekcsoport létszámát jogszabályok határozzák meg. Intézményünk adottságainak függvényében normál bölcsődei csoportban 12-14 gyermek nevelését biztosítjuk, a sajátos nevelési igényű kisgyermekeket is ellátó csoportban 10 gyermekét. Az ennél magasabb létszámot szakmailag nem tartjuk elfogadhatónak. A megengedettnél több gyermek

nem csupán ellátási problémát jelent a kisgyermeknevelőnek, hanem nagyobb a zaj a csoportban, valószínűsíthetően több a konfliktus, megterhelőbb az alkalmazkodás a gyermekek számára, kevesebb a lehetőség az egyéni bánásmódra.

A gyermekek a bölcsődei ellátás teljes időtartama alatt ugyanabba az életkor szerinti homogén gyermekcsoportba járnak, ahol a gyermekek között 8-10, maximum 12 hónapnál nem nagyobb a fejlettségbeli különbség.

2.4.4. Napirend

Bölcsődénkben törekszünk a gyermekek napirendjének jól szervezett, folyamatos és rugalmas kialakítására, mely figyelembe veszi a gyermekek igényeit, szükségleteit, ezáltal megteremtve a nyugodt, folyamatos nevelés, gondozás feltételeit, annak megvalósítását, így biztosítva számukra a biztonságot, kiszámíthatóságot, aktivitást és az önállósodás lehetőségét.

A csoportokban, a napirenden belül az egyes gyermekek egyéni igényei úgy vannak kielégítve, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer van, a gyermekek tájékozódnak a várható eseményekről, nincs felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A napirend kialakításánál a kisgyermeknevelők figyelembe veszik a gyermekek életkorát, fejlettségét, egyéni szükségleteit, otthoni életét, életritmusát, az adott évszakot és időjárást, a csoportlétszámot, a „saját kisgyermeknevelő” fontosságát, a tárgyi feltételeket és egyéb tényezőket (pl. a bölcsőde nyitása, zárása, stb.). Lényegesnek tartjuk a jó munkaszervezést, a kiegészítő személyzet – dajkák/kisegítők, ételmezésben dolgozók - összehangolt munkáját.

2.4.5. A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel

Bölcsődénk napi rendszeres kapcsolatban áll intézményrendszerünk – Kisgyermek Szociális Intézmények – bölcsődéivel. Volt Regionális Módszertani Bölcsődéként, eseti szinten a régió bölcsődéivel, valamint az ország más régióinak volt módszertani bölcsődéivel. Kapcsolatot tart még fenn a Magyar Bölcsődék Egyesületével, a Bölcsődei Dolgozók Demokratikus Szakszervezetével, a Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatalával, a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet Módszertani Főosztályával, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának Szociális és Gyermekjóléti Alapellátási Főosztályával.

A bölcsődei hálózaton kívül intézményünk a környékén lévő óvodákkal kiemelt kapcsolatot tart fenn. A kölcsönös érdeklődés révén lehetővé válik egymás munkájának, céljainak megismerése, megértése, az együttműködés kialakítása, bölcsődéseink óvodába történő átmenetének zökkenő mentesebbé tételének érdekében.

Bölcsődénk számos olyan intézménnyel, szakemberrel is kapcsolatba kerül, amely hozzá hasonlóan segíti a gyermekek egészséges személyiségfejlődését a család támogatásával, információnyújtással, intézkedéseivel. Ezekkel az intézményekkel egyedi esetek folytán kerülünk kapcsolatba. Pl. a családsegítő- vagy gyermekjóléti szolgálattal halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett kisgyermek bölcsődébe történő delegálása kapcsán, vagy a bölcsődénk felénk tett jelzése alapján. A Pedagógiai Szakszolgálat Korai Fejlesztő Központjával, sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelése, gondozása, korai fejlesztése révén. A nevelési tanácsadóval vagy a gyermekideggondozóval, ha nehezen nevelhető kisgyermek van a bölcsődénkben. A gyámhatósággal, ha egy család számára javasolja a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénybevételét vagy ha egy veszélyeztetett kisgyermekkel kapcsolatosan védelembe vételre kerül sor. A gyámhivatallal, ha a szülők különélése esetén a gyermek különélő szülőjével történő kapcsolattartása akadályoztatva van. A rendőrséggel, ügyészséggel, bírósággal, ha kiskorú súlyos veszélyeztetése miatt indítanak eljárást. A szakellátás intézményeivel, ha az addig bölcsődébe járó kisgyermeket ki kell emelni vérszerinti családjából és más formában kell megoldani a nevelését, gondozását. Az egyházakkal, civil szervezetekkel, adománygyűjtéssel, pályázatokkal, közös programokkal kapcsolatosan. Egyéb oktatási, egészségügyi és szociális intézménnyel, pl. a gyermek egészségügyi állapotának javítása érdekében.

2.5. A bölcsődei nevelés, gondozás főbb helyzetei

A nevelés, gondozás valamennyi helyzetének célja, a gyermek testi-lelki harmóniájának elősegítése, melyhez hozzátartozik a személyi- és tárgyi környezettel való összhang is, ezért a nevelés, gondozás valamennyi helyzetében lehetőséget biztosítunk a kisgyermek számára, hogy érdeklődésüknek, pillanatnyi pszichés szükségleteiknek megfelelően ismerkedhessenek személyi- és tárgyi környezetükkel úgy, hogy viselkedési mintát és segítséget kaphassanak a helyes, tapintatos, figyelmes kapcsolatkezelés kialakításához. A gondozás (testi szükségletek kielégítése) és a játék a bölcsődei élet egyenrangúan fontos helyzetei, melyekben lényegesnek tartjuk a gyermek szabad aktivitás iránti igényének és kompetencia érzésének erősítését.

2.5.1. Gondozás

Intézményünkben a kisgyermek gondozása olyan bensőséges interakciós helyzet a kisgyermeknevelő és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése és a szükségletek önellátásra való nevelése. A kisgyermek a bölcsődébe kerüléstől aktívan részt vesz a gondozási helyzetekben úgy, hogy közben érzik kisgyermeknevelőjük figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait nevelőik megerősítéssel, dicséréssel jutalmazták, mely növeli együttműködési kedvüket. A sikertelenségért nem jár elmarasztalás, inkább további biztatás. Az egyes önellátó mozzanatok megtanulására sokszori gyakorlási lehetőséget biztosítunk. Kisgyermeknevelőink különös figyelmet fordítanak a gyakorláshoz szükséges személyenként nyújtott elegendő idő megadására, a szokások és az önállósodás kialakítására, a gondozás közbeni elfogadó magatartásra, a gyermek számára adott rendszeres visszajelzések biztosítására, kommunikációjuk érzelmi telítettségére, mely mindegyike segíti a kisgyermek számára az önelfogadást, a személyes és szociális kompetenciák alakulását.

2.5.2. Játék

A játék a gyermekkor legfontosabb tevékenysége, segíti a világ megismerését és befogadását, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődést. Kisgyermeknevelőink a játék feltételeinek (megfelelő légkör, élmény, hely, idő, eszközök) megteremtésével és tudatos nevelői magatartással (támogató, engedő, elfogadó attitűd) segítik az elmélyült, szabadon választott, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. Biztosítják a játékban rejlő kezdeményezési lehetőségeket, szerepvállalást, támogatják a társas kapcsolati fejlődést, a társak viselkedésének mintanyújtó szerepét, segítve a szociális képességek fejlődését, különös figyelmet fordítanak maga a játék és a többi gyermekkel való együttléti élményt nyújtó örömforrás szerepére.

2.5.3. Tanulás

A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak bölcsődénkben nincs helye. Ebből kiindulva bölcsődei nevelésünk, gondozásunk területén a tanulás fogalmát a le-

hető legtágabban értelmezzük. Kisgyermekkoriban tanulásnak tekintünk minden olyan tapasztalatot és/vagy információszerzési folyamatot, amelyben tartós változás jön létre a viselkedésben és/vagy a gondolkodásban.

Mindezeket figyelembe véve intézményünkben a tanulás tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik, melynek legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés. A tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, valamint a felnőttel és a társakkal való tapasztalatokban és élményekben gazdag együttes tevékenység, kezdeményezés és kommunikáció. A tanulás formái: utánzás és mintakövetés, spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás.

Szakembereink a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozás során figyelembe veszik, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, direkter kell részt venni benne, és kevésbé lehet építeni a belső motivációra, amely az átlagosan fejlődő gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

3. KIEMELT NEVELÉSI, GONDOZÁSI PROGRAMOK

3.1. A család és a bölcsőde együttműködő modellje a XXI. században

---

A bölcsődei nevelés, gondozás a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

Mai modern világunk gyorsan változik, mely magával hozza a társadalom legkisebb egységének - a családnak - a változását is. A megváltozott családban új szükségletek jelennek meg, melyek előrevetítik, hogy a családdal kapcsolatba kerülő intézményeknek is új szükségleteket kell kielégíteniük. Ebből következik, hogy napjainkban a bölcsődéknek, mint a családi szocializáció támogatóinak is változnia kell. A bölcsődékben létrejövő változások azonban csak úgy lehetnek igazán hatékonyak, ha azok a szakmai alapértékek megtartása mellett figyelembe veszik a családok új igényrendszerét, különösen a benne felnövekvő új nemzedék egyéni szükségleteit, segítve ezzel egészséges személyiségfejlődésüket.

Társadalmunkban a családi struktúra sokfélesége (családmag, nagycsalád, egyszülős család, élettársi kapcsolatban működő család, nevelőszülős család, örökbefogadó család, mozaik család stb.); a családi életkörülmények széles skálája; a család, mint rendszer működésének bizonytalanságai; a családi kapcsolatrendszer beszűkülése, támogató funkciójának csökkenése; a családi szocializáció a bölcsődeire, mint másodlagos szocializáló közegre való nagyobb mértékű áthárítása igencsak megnehezítik a kisgyermek nevelés-gondozás egységes funkciójának kialakítását és fenntartását a család és a bölcsőde viszonyrendszerében. Mindezek következménye, hogy egyre szélesebbre nyílik az olló a családi és bölcsődei nevelés között.

Gyakorlati tapasztalataink azt mutatják, hogy a mai szülők nagy része bizonytalan a kisgyermeknevelés, gondozás területén. A tradicionális magyar gyermeknevelés talaján felnőtt szülők nagy része szembe találkozik a nyugati társadalomból beáramló liberálisabb gyermeknevelés eszméivel. Ennek következménye, hogy saját mintáik ütköznek ezekkel a társadalom által elvárt szabadosabb nevelési normákkal és nem találják a helyes középutat a kettő által összehangolt demokratikusabb nevelési módszerek felé. Ezek a modern társadalmi változások hozzájárulnak a kisgyermek felé megnyilvánuló értő figyelem csökkenéséhez, a kisgyermeki szükségletek egyéni kielégítésének bizonytalanságaihoz, melyek a kisgyermek részéről környezetükhöz való adaptációjuk, viselkedésük problémás voltában manifesztálódnak. Régebb óta a szakmában dolgozó gondozónők egyre többször tapasztalják, hogy a mai kisgyermekek mások, mint a 10-20 évvel ezelőtt bölcsődei keretek között nevelkedő társaik.

Nyugtalanabbak, szokásaik kialakulatlanabbak, többségüknél hiányzik a rendszeresség, a stabil napirend, a bölcsődei adaptáció neheztettebb, melyek korrekciójában elsősorban nem a gyermekekkel való együttműködés, hanem a szülőkkel való közös gondolkodás nehézségei szabnak gátat. Ha ezen problémák megoldása, illetve a szülőkkel való együttműködés hatékonysága akadályozottá válik, magával vonhatja a gyermekvédelmi problémák kialakulásának kockázatát, mely eljuthat odáig, hogy felmerülhet a gyermek családból való kiemelésének kérdése is.

Mindezeket a változó tényezőket figyelembe véve kijelenthetjük, hogy napjaink kisgyermeknevelési problémáinak megelőzésére, hatékony kezelésére nem elég a hagyományos bölcsődei nevelés, gondozás keretein belül gondolkodnunk. Ki kell szélesítenünk szakmai látókörünket és egy olyan új, szakmailag adekvát, „jó gyakorlatot” kell kidolgoznunk és alkalmaznunk, amelyik elősegíti a család és a bölcsőde eredményesebb együttműködését, a gondozónői tevékenység tudatosabb művelését.

A fentiekben felvázolt tapasztalatok és gondolatok késztettek bennünket arra, hogy kiemelt pedagógiai programunkként a családokkal való hatékony együttműködést válasszuk. Fontosnak tartjuk, hogy bölcsődei nevelő munkánk a családi nevelésre épüljön, kiegészítse azt, azzal összhangban legyen. Ennek alapja a családokkal kialakított jó kapcsolat, mely a bölcsődébe kerüléstől az óvodába való átmenetig tart. Nagy hangsúlyt fektetünk a gyermekek, illetve az őket nevelő családok megismerésére, tájékoztatására, a velük való kapcsolat kialakítására és fenntartására. Ehhez módszerül és eszközül használjuk a szülőkkel való személyes és csoportos beszélgetéseket, bölcsődei közösségi programokat, illetve minden olyan egyéb közös tevékenységet, ami a gyermekért történik a bölcsődében. Kiemelt pedagógiai programunkon belül célunk az is, hogy segítsük a kisgyermekes családokat gyermekeik nevelésében. Igyekszünk minden családnak egyéni, csoportos vagy közösségi formában azt a fajta lehetőséget biztosítani, ami számára a legmegfelelőbb. A korrekt nevelőpartneri együttműködés lényeges feltételének tartjuk, az őszinteséget, a hitelességet, a személyes hangvételt (de nem bizalmaskodó), etikai szempontból megfelelő, az érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartó, tapintatos, folyamatos kommunikációt.

3.1.1. Személyes kapcsolat

Beszoktatás (adaptáció) – szülővel történő fokozatos beszoktatás

Amikor a szülők eldöntik, hogy gyermeküket bölcsődébe szeretnék adni, felkeresik a bölcsődét és a vezetővel történő személyes beszélgetés során - első interjú - megbeszélik, egyeztetik

a bölcsődei élet megkezdésének pontos időpontját. Ekkor a szülő tájékoztatást kap a felvétel folyamatáról, a személyes adatok kezelésének módjáról, a fokozatos beszoktatás módszeréről, a bölcsődei napi életről és a szakmai munkáról. Ez a család és a bölcsőde együttműködésének első színtere.

Intézményünkben a szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya/szülő vagy a beszoktatást végző más, a gyermek számára ismerős személy jelenléte biztonságot ad a kisgyermeknek, és megkönnyíti az új környezethez való alkalmazkodását. A kisgyermek és a kisgyermeknevelő között fokozatosan alakul ki az érzelmi kapcsolat, kötődés, mely segíti a gyermeket új környezetének elfogadásában, megkönnyíti a beilleszkedést a bölcsődei közösségbe, mérsékeli az adaptáció során mutatkozó stressz reakciók (pl. étkezési, alvási nehézségek, nyugtalanság, sírás, tiltakozás, a szülőhöz való fokozott ragaszkodás, a viselkedésben, szokásokban, az önállóság terén jelentkező esetleges változások stb.). súlyosságát, időbeni elhúzódását.

Az első héten a személyi és tárgyi környezet megismerésére, a gyermek szükségleteinek a bölcsődében történő kielégítésére helyezzük a hangsúlyt, melyet az anya végez. Így a gyermek az anyával együtt ismerkedik meg kisgyermeknevelőjével, az új tárgyakkal és szokásokkal. A kisgyermeknevelő megfigyelő, érdeklődő, kiváró a kapcsolat alakulása szempontjából, majd a gyermek reakcióit figyelembe véve kb. 4-5 napon belül fokozatosan átveszi az anyától a gondozási tevékenységeket, de az anya még jelen van. Kb. a második héttől a gyermek fokozatosan egyre több időt tölt az anya nélkül a bölcsődében, míg a második hét végére már az egész napja a bölcsődei élet szerint zajlik.

Családlátogatás

A szülőkkel való kapcsolat kialakításának és fenntartásának egy másik formája a családlátogatás. A családlátogatás során, a gyermek a megszokott, biztonságot nyújtó környezetében találkozhat a számára még ismeretlen személlyel, a kisgyermeknevelővel, mely által a barátkozás, kapcsolatfelvétel könnyebbé válik. A szülő/k az otthoni környezetükben egy kellemesebb, oldottabb légkörben kaphatnak további, személyre szóló információkat a bölcsődei életéről, mélyebben megismerhetik a gondozónő személyét és lehetőségük nyílik szorongásaik feltárására, oldására ebben a nem hivatalos környezetben. A kisgyermeknevelő megismerheti a gyermeket a maga természetes közegében, megfigyelheti viselkedését, reakcióit és információkat gyűjthet az egyéni bánásmód kialakításához, valamint a gyermek otthoni miliójéről.

A családi élet az emberek intim szférájához tartozik, ezért a családlátogatás lehetőségének ajánlásakor, az időpont megválasztásakor tiszteltben tartjuk a család kívánságait. A családlá-

togatás törtéhet a „saját kisgyermeknevelő” és társkisgyermeknevelő részvételével, valamint ha szükséges, más szakemberek bevonásával (gyógypedagógus, védőnő, családgondozó, gyermekorvos).

A család invitálására vagy különleges esetekben, évközben, ismételt családlátogatást teszünk a családoknál.

Napi találkozások

Bölcsődénkben a személyes kapcsolattartás fontos részét képezik a napi találkozások. A reggeli átvételnél a kisgyermeknevelők érdeklődnek a gyermekekkel történt előző napi eseményekről, délután pedig az átadáskor tájékoztatják a szülőket az aznapi történésekről.

„Róla óra”

A kisgyermeknevelők, a vezető és más szakemberek (gyermekorvos, gyógypedagógus, pszichológus) által biztosított fogadó órákon, amit mi „Róla óra”-nak nevezünk, személyesen alkalmat biztosítunk a gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatok hosszabb időtartamú megbeszélésére, melynek nem a probléma centrikusság a lényege, hanem a gyermek minél mélyebb megismerése és az együttműködés biztosítása, elmélyítése. Természetesen, ha szükséges belefér az aktuális problémák megbeszélése, megoldása, tanácsadás is a kisgyermeknevelő, illetve más szakemberek részéről.

3.1.2. Csoportos szint

Csoportos szülői értekezletek

Bölcsődénkben a csoportos szülői értekezleteken az adott csoportra vonatkozóan, a hagyományos, „egyoldalulag” szakember által vezetett módszer helyett egy hatékonyabb, interaktívabb formát alkalmazunk. Lényege, hogy a szülők az adott csoporttal kapcsolatos általános tájékoztatás mellett, konkrét gyermeknevelési kérdéseik megbeszélésében is segítséget kapnak egymástól és a kisgyermeknevelőktől. Ez a fajta szülői értekezlet lehetőséget ad a kisgyermekek életkori sajátosságairól való beszélgetésre és az ezzel kapcsolatos vagy egyéb nevelési, gondozási nehézségek megválaszolására, átbeszélésére, ami az egész csoportot vagy több gyermeket is érint a csoporton belül és egy beszélgetés valószínűsíthetőleg elég a megoldására. Ezeknek a kérdéseknek a felmérése a szülői értekezlet előtt történik.

Szülőcsoportos beszélgetés

A szülőcsoportos beszélgetéseken a szülők gyermeknevelési kérdéseinek, nehézségeinek összegyűjtése után, az adott témákban csoportos beszélgetéseket szervezünk. Elsősorban azokat a szülőket várjuk, akik inkább gyakorlati tanácsokra vágnak, szívesen fogadják más szülők tapasztalatait, meglátásait az adott témában. A szakember/ek animátorként van/nak jelen a beszélgetésen, biztosítva, hogy a csoport önsegítő jellege érvényesüljön.

Előadások

Az előadásokat azoknak a szülőknek ajánljuk, akik szívesen hallgatnak gyermeknevelési témákat szakemberek tolmácsolásában. Az előadásokon a meghívott szakemberek az adott témákban általánosságban tájékoztatják a szülőket az újszerű kutatások eredményeiről, a kisgyermekes életkori sajátosságainak fontosabb aspektusairól, melyek végén lehetőséget biztosítunk a szülők aktuális kérdéseinek megválaszolására.

3.1.3. Közösségi szint***Bölcsődébe hívogató***

Célja intézményünk szakmai programjának, „egyéni arculatának” hiteles bemutatása kommunikatív és tapasztalati úton, a köztudatban pozitív kép kialakítása a bölcsődéről.

Intézményünkben a bölcsőde hívogatót a bölcsődei beiratkozás előtt szervezzük. Programunkra azokat a kisgyermekes családokat várjuk, akik érdeklődnek intézményünk iránt, illetve akik a következő nevelési évben gyermeküket intézményünk gondjaira kívánják bízni.

Nyitott játszókert

Azoknak a családoknak ajánljuk, akiknek gyermeke felvételt nyert intézményünkbe a következő nevelési évre. A nyári időszakban, a beszoktatás megkezdése előtt, bizonyos időnként történő találkozás a családdal lehetőséget nyújt szülő, gyermek, kisgyermeknevelő számára az ismerkedésre, beszélgetésre, felkészülésre, az új helyzet által keltett várákozás izgalmanak oldására, az aggodalmak enyhítésére.

Összevont szülői értekezlet

Minden nevelési évben három alkalommal szervezünk összevont, intézményszintű szülői értekezletet. Az elsőt, a beiratkozást követően tartjuk azoknak az új szülőknek, akiknek gyermekük felvételt nyert intézményünkbe. Ezen az összevont szülői értekezleten a szülők részle-

tes tájékoztatást kapnak a felvételhez szükséges dokumentumokkal, a családlátogatással, a beszoktatással, a házirenddel, a napi bölcsődei élettel kapcsolatosan és megismerkedhetnek gyermekük leendő kisgyermeknevelőivel.

A második és harmadik szülői értekezletet évközben szervezzük, a beszoktatások befejezése után és az óvodai beiratkozások előtt. Témájuk ezeknek megfelelően alakul, melyekben figyelembe vesszük a szülők igényeit és saját tapasztalatainkat.

Családi délelőttök, délutánok

Hagyományaink között szerepel, a bölcsődei élet közösségi, támogató funkcióját kihasználva, hogy rendszeresen szervezünk családi délelőttöket, délutánokat, nyílt napokat, segítve ezáltal a családi nevelést. Ezen délelőttök, délutánok némelyike már hagyományként épült be mindennapjainkba – Mikulásváró családi délelőtt, Farsangi családi délelőtt, Gyermeknapra családi délután -, némelyike pedig újszerű, közös élményvilágával hat – Bábszínházi családi délután, Tavaszváró családi délután, Kóstolgotó családi délután stb. -, elmélyítve a családok és a bölcsőde egymásközi, bizalomra épülő jó kapcsolatát.

A családi délelőttök, délutánok szervezésével célunk minél nyitottabbá válni, alkalmazkodni az egyéni igényekhez, elvárásokhoz, segítséget nyújtani és példát mutatni a nevelés – gondozás, valamint a szokáskialakítás terén és a szülőknek ötleteket adni a kisgyermekkel való szabadidő hasznos eltöltésére.

Bölcsőde újság

Azok a szülők, akik sem csoportosan szervezett előadásokon, sem pedig a szülőcsoportos beszélgetéseken nem kívánnak részt venni, a bölcsőde közösségi hatásait kihasználva, bölcsőde újságunkban olvashatnak az itt előtérbe került témákban. Az évente három alkalommal megjelenő bölcsődeújság lehetőséget biztosít még a bölcsődével kapcsolatos fontosabb információk átadására, az intézményben történt események bemutatására.

Évkönyv

Hagyományaink egyike, hogy minden év végén megjelentetjük évkönyvünket, ami bemutatja bölcsődénket és csoportjainkat, a hozzánk járó gyermekeket, pedagógusainkat és munkatársainkat, valamint mindennapjainkat. Összefoglalja azokat az eseményeket, amik az adott nevelési évben velünk történtek, mindezt rövid írásokkal és képekkel illusztrálva.

Faliújság

Minden nevelési egységben, a gyermeköltözők falán, faliújságokon tájékoztatjuk a szülőket a bölcsődénket érintő fontosabb információkkal és aktuális eseményekkel kapcsolatosan, melyek mindegyike szintén a kapcsolatépítés, fenntartás és segítségnyújtás jegyében zajlik. Itt kerül elhelyezésre a bölcsőde házirendje, az intézményrendszerünkön belüli és kívüli segítő szakemberek, valamint városi intézmények elérhetősége, a kisgyermeknevelők és más szakemberek „Róla órájának” időpontja, a heti étlap, befizetések időpontja, a nevelési év rendje és minden egyéb aktuális információ, ami a gyermekek ellátását érinti és segíti az intézményben.

E-mail

A szülők tájékoztatásának egyik igen fontos eszköze az e-mailben történő információnyújtás. Ezen módon tájékoztatjuk a szülőket pl. az aktuális havi befizetések időpontjáról, a bölcsődei programokról, új lehetőségekről stb.

Honlap

A bölcsőde honlapja túlmutat az intézményes kereteken és a világháló segítségével elérhetővé válik minden kisgyermekes család számára. Így azok a családok is képet kaphatnak az intézményről, akiknek gyermekük még nem a bölcsőde gondozottja, de esetleg szándékukban áll az intézmény szolgáltatásait igénybe venni. A honlapon szerepel az intézmény elérhetősége, fontosabb adatai, bemutatkozó anyaga, pedagógiai programja, minden aktualitás, ami a napi életet érinti képekben és írott formában, valamint a kisgyermekneveléssel kapcsolatos fontosabb írások a bölcsődében dolgozó szakemberek tollából.

Mivel mindegyik szint és módszer más-más szerepet tölt be, ezért nevelési programunkban az igényeknek megfelelően próbálunk minél többet komplex módon alkalmazni. Törekszünk a szakma által eddig kidolgozott értékes módszerek megtartására, adaptálására, új elemek beépítésére, régiek átstrukturálására a tudatosság elvének elsődlegességét felhasználva.

3.2. Új szemléletű, kompetencia alapú bölcsődei élménypedagógia

---

Intézményünk az új szemléletű, kompetencia alapú bölcsődei nevelés képviselője. Ennek tükrében célunk, az élménypedagógia alapjait, egyes elemeit felhasználva, az alkotótevé-

kenység, a zene, az anyanyelv, a környezet és a mozgás **élményeken** keresztül, **komplex** módon, minél szélesebb körben **tapasztalatszerzési lehetőségeket** biztosítani a kisgyermek számára.

Ennek megfelelően bölcsődénk csoportjaiban, az udvaron és a gyermekek számára kialakított egyéb helyiségekben – fejlesztő-, torna-, alkotó és meseszoba - a fentiekben felsorolt területek nevelési helyzeteit kihasználva, a funkcióöröm szintjén, játékos, indirekt nevelői módszereket felhasználva, **kezdeményezéseket** biztosítunk a gyermekeknek. Kezdeményezéseink lényege, hogy az alkotótevékenység, a zene, az anyanyelv, a környezet és a mozgás területén, ezeket összehangolva, komplexitási lehetőségeiket kihasználva, tudatosan tervezve, biztosítjuk a gyermekek számára a teret és eszközöket, és rájuk bízunk, hogy a végkifejlet mi lesz. Így a gyermekek az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkörben, a felajánlott eszközökkel szabadon tanulhatnak, mozoghatnak, alkothatnak, kapcsolatokat teremthetnek és kifejezhetik érzelmeiket.

Ezeket a tevékenységeket a kisgyermeknevelők a napi bölcsődei életbe úgy építi be, hogy abba a gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, és bármikor kiléphetnek belőle. Önkéntességen alapul, a tevékenykedés nem lehet feladat a gyermekek számára.

3.2.1. Alkotó élmények

Intézményünkben a kisgyermek életében az alkotótevékenység örömforrásként van jelen. Lehetőséget nyújt saját tapasztalatok, közös, együttes élmények megélésére, az érzelmek feldolgozására és kifejezésére (önkifejezés), a környezettel való kommunikációra, melyet a kisgyermeknevelő a napi játéktevékenységbe integráltan biztosít. A kisebbek csoportjában mindezt a különféle anyagokkal (homok, víz, textil, fa stb.) való ismerkedéssel, nagyobbaknál a feltételek biztosításával, az egyes technikák megmutatásával, a gyermekek pillanatnyi igényeinek megfelelő technikai segítségnyújtással, az alkotókedv fenntartásával, az alkotások elismerésével és megbecsülésével, megőrzésével segíti elő, biztosítva ezáltal e tevékenység iránti érdeklődést és a személyiségfejlődésre gyakorolt hatás érvényesülését. A minél érdekesebb alkotó élmények biztosításának színterei a csoportszobák, az udvar és az alkotószoba.

3.2.2. Környezeti élmények

Ezek a tevékenységek valamilyen élethelyzet közös előkészítéséhez és megoldásához, a környezet szépségéről való gondoskodáshoz kapcsolódnak (pl. viráglocsolás, kertészkedés, gyümölcsnap előkészítés, csoportszoba díszítés stb.). Fejlesztik a kisgyermekek ízlésvilágát, a hétköznapi élet esztétikuma iránti igényességét, a mások felé fordulást, mások igényeinek figyelembe vételét és az empátiát. Az öröm forrásai az együttesség, a közös munkálkodás és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A helyzetek lényeges tanulási lehetősége az egymásra épülő elemekből álló műveletsorhoz igazodással próbálkozás, az együttműködés és a feladatok megosztása. A környezeti élmények színterei a csoportszobák, az udvar, a kiskertek (virágos, fűszer, zöldséges) és az alkotószoba.

3.2.3. Zenei élmények

Bölcsődénkben a sokrétű zenei élmény átélése, a zene megszerettetése a gyermekek mindennapjainak fontos részét képezi. Lehetőséget ad a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez, a tapasztalatszerzésre, a környezet hangjainak megfigyelésére, a kisgyermeknevelő kellemes ének- és beszédhangjának, spontán dúdolgatásának, ritmusos szövegmondásának, a dallam és ritmushangszerek hallgatásának, megszólaltatásának, a közös éneklésnek élményt nyújtó átélésére. A kisgyermeknevelők az alkalmazott játékos mondókákat, gyermekdalokat, népdalokat és értékes zeneműveket a gyermekek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodva választják ki, felkeltve a gyermekek érdeklődését, formálva esztétikai érzéküket, zenei ízlésüket, ápolva a hagyományok továbbélését, erősítve érzelmi biztonságukat, fejlesztve zenei emlékezetüket, zenei anyanyelvüket. A zenei élmények színterei a csoportszobák és a meseszoba.

3.2.4. Anyanyelvi élmények

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermekek érzelmi-, értelmi- (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. Ezen lehetőségeket figyelembe véve, bölcsődénkben, a népi és irodalmi műveken, a verselés, mesélés, képes-

könyv-nézegetés, bábozás dramatikus hatásain keresztül, azoknak bensőséges kommunikációs helyzetét kihasználva, a mindennapi tevékenységbe ágyazottan a kisgyermeknevelők olyan élményeken keresztül biztosított tapasztalatok és ismeretek elsajátítását segítik, melyben fejlődik a kisgyermek emberismerete, a főhőssel való azonosulás által empátiája, gazdagodik a szókincse és az önálló véleményalkotás kialakulása. Az anyanyelvi élmények szinterei a csoportszobák, az udvar és a meseszoba.

3.2.5. Mozgás élmények

Csecsemő- és kisgyermekkorban alakulnak ki és fejlődnek a mozgás alapvető formái. A mozgásigény rendkívül nagy, ezért bölcsődei életünk minden helyszínén biztosítjuk a minél nagyobb, biztonságos, veszélyforrásoktól mentes mozgásteret, a minél változatosabb mozgásfejlesztő eszközöket és játékokat. A gyermekek a mozgásfejlesztő eszközök használata során gyakorolhatják az egyes mozgásformákat, így fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk. A játékeszközök szerepe az érdeklődés felkeltése, a mozgás aktivitás fenntartása.

Csecsemőknek a kisgyermeknevelők olyan játszóhelyet biztosítanak a szobában és az udvaron, amely védett, de elegendő hely áll rendelkezésre a mozgásra, pl.: hempergő, elkerített szobasarok. Kisgyermek számára a nagymozgásos játékok biztosításához a szobában, tornaszobában, udvaron, teraszon nyújtanak lehetőséget. A szobai játékok sokféleségük folytán a kéz finommozgását és a nagymozgást is fejlesztik. Az önállósági törekvések támogatása során a gondozási tevékenységekben való aktív részvétel a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására adnak lehetőséget.

4. KIEMELT FELADATOK

4.1. Sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelése, gondozása

Bölcsődénk a **teljes integráció** keretei között felvállalja sajátos nevelési igényű kisgyermek nevelését, gondozását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek egy része szakértői bizottság vagy gyógypedagógus javaslata alapján kerül intézményünkbe, másik része spontán integrációval, a nevelés, gondozás során ismerjük fel az átlagostól eltérő fejlődést.

A sajátos nevelési igényű kisgyermek **maximum 10 fős csoportban** nevelkednek intézményünkben, az átlagosan fejlődő kisgyermekkel való együttnevelkedés előnyeinek figyelembevételével.

Ellátásuk **team munkában** történik, melyben részt vesznek: kisgyermeknevelők, gyógypedagógus, bölcsődeorvos, bölcsődepszichológus. A bölcsődei szakemberek figyelemmel kísérik és rögzítik a gyermekek fejlődését, a kompetencia határok tiszteletben tartása mellett tájékoztatják a szülőket, ha szükséges javasolják a szakértői vizsgálat elvégzését.

Bölcsődénk lehetőséget biztosít a sajátos nevelési igényű kisgyermek **korai fejlesztésére** is, melyet a Pedagógiai Szakszolgálat utazó gyógypedagógusa, a szakértői bizottság javaslata alapján végez.

4.2. Gyermekvédelem

Gyermekvédelmi tevékenységünk célja, hogy **segítséget** nyújtsunk a **családoknak szociális és pedagógiai területen gyermekük neveléséhez**. Segítünk minden hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és/vagy veszélyeztetett gyermeket a problémát kiváltó ok/ok feltárására vonatkozóan: megfelelő információk gyűjtésével (családlátogatás, egyéni beszélgetés, megfigyelés), helyi sajátosságok, környezeti adottságok ismeretével, nevelési hiányosságok felmérésével, anyagi problémák (rossz lakáshelyzet, alacsony jövedelem stb.), egészségügyi gondok feltárásával (betegség). A feltárt problémáknak megfelelően együttműködünk a családokkal, családsegítő- és gyermekjóléti szolgálattal és minden olyan intézmény-

nyel (ld. A bölcsőde kapcsolatai más intézményekkel), aki segítségére lehet a családnak, azon keresztül a gyermeknek.

4.3. Minőségbiztosítás

A bölcsődei nevelés, gondozás minőségének nevezzük a nevelő, gondozó munka azon jellemzőit és sajátosságait, amelyek biztosítják az elhelyezett **gyermek**ek **egészséges fejlődését**, az életkori sajátosságoknak és **egyéni** igényeknek megfelelő **bánásmódot**, a **gyermekközpontúságot** a jól felszerelt intézményben:

- a bölcsődék működését szabályzó dokumentumokban foglaltaknak megfelelő munkavégzés (Alapprogram, az intézmény Szakmai Programja, A bölcsődei nevelés, gondozás minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai, SZMSZ, belső szabályzatok, Módszertani levelek),
- az elvégzett munka rendszeres és igényes dokumentációja,
- a szülők elvárásainak megismerése, kompetenciájuk biztosítása, új együttműködési formák keresése,
- a működés tárgyi feltételeinek javítása érdekében pályázati lehetőségek keresése,
- a dolgozók érdekelté tétele a minőségi munkavégzésben,
- értékelési, jutalmazási rendszer kidolgozása.

5. DOKUMENTÁCIÓ

A bölcsődénk a **gyermek fejlődéséről** és a **csoportok működéséről** tájékozódás céljából, az egyes módszertani javaslatokban megfogalmazottak alapján dokumentációt vezet. A dokumentáció vezetése, az abban szereplő adatok, információk felhasználása a magas színvonalú nevelés, gondozás biztosításának, a gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében történik és nem a gyermekek minősítését szolgálja. A dokumentáció vezetésénél fontos szempontnak tartjuk: a tárgyyszerűséget, a hitelességet, az árnyaltságot, a rendszerességet ill. a folyamatosságot.

A dokumentáció vezetéséhez felvételkor kérjük a szülők hozzájárulását, és tájékoztatjuk őket, hogy kérésükre bármikor betekintést nyerhetnek gyermekük fejlődésének írásban rögzített menetébe. A dokumentáció vezetésénél és őrzésénél a személyiségi jogokat figyelembe vesszük, a dokumentumokat elzárt helyen tartjuk.

Csoportos dokumentációk: csoportnapló – mely tartalmazza: a nevelő munka tervezését és a napi, heti feljegyzéseket.

Egyéni dokumentációk: törzslap, fejlődési lap, percentilis tábla, tájékoztató füzet.

6. ALPELLÁTÁSON TÚLI SZOLGÁLTATÁSOK

Bölcsődénk alapellátáson túli szolgáltatásként, a **gyermeküket otthonnevelő családok számára**, heti rendszerességgel játszócsoportot, időszakos gyermekfelügyeletet, gyermekvendég étkeztetést, babamasszázst, kismama klubbot és alkotó- és népi játékos foglalkozásokat biztosít.

6.1. Játszócsoport

Bölcsődénkben heti két napon játszócsoportba várjuk az otthonnevelkedő kisgyermeket és hozzátartozóikat. A játszócsoportban a gyermekek szüleikkel együtt játszhatnak, ismerkedhetnek a gyermekközösség élményivel. A csoport életét a játszócsoportot vezető kisgyermeknevelő segíti.

6.2. Időszakos gyermekfelügyelet

Játszócsoportunkban a gyermek beszoktatása után a szülőknek lehetősége van igénybe venni az időszakos gyermekfelügyeleti szolgáltatást. Pár órára gyermeküket a játszócsoportban hagyhatják, a játszócsoport kisgyermeknevelőjének felügyeletére bízva.

6.3. Gyermekvendég étkeztetés

Bölcsődénkben a családoknak lehetősége nyílik igénybe venni a gyermekvendég étkeztetési szolgáltatást. Az adott napnak megfelelően, térítési díj ellenében a játszócsoportban vagy elvitelre biztosítjuk az étkeztetést.

6.4. Babamasszázs

Intézményünkben heti rendszerességgel, a területi védőnő közreműködésével babamasszázszt biztosítunk.

A babamasszázs sokkal többet jelent a csecsemőknek a testi örömnél vagy a fizikailag érzékelhető pozitív hatásoknál. Segít megőrizni egészségét, testi-lelki jólétét. A szülő megtanulja megérteni gyermeke jelzéseit, képes lesz annak igényeire megfelelően reagálni. Erősíti önbizalmát, anyai érzéseit, az apáknak pedig lehetőséget biztosít, hogy közelebb kerüljenek csecsemőjükhöz, ezzel is mélyítve a köztük kialakuló kötődést.

6.5. Kismama klub

Szintén heti rendszerességgel működik, a területi védőnő közreműködésével. A heti egy alkalommal intézményünkbe látogató kismamák konzultálhatnak egymással, a védőnővel gyermekük nevelésével, gondozásával kapcsolatosan felmerült kérdésekben.

6.6. Alkotó- és népi játékos foglalkozás

A játszócsoport keretein belül, a játszócsoport vezetőjének közreműködésével, heti rendszerességgel, egy alkalommal alkotó- és egy alkalommal népi játékos foglalkozást biztosítunk a gyermeküket otthonnevelő szülők és gyermekeik számára. A foglalkozás önkéntességen alapul, a kisgyermek figyelemkoncentrációját szem előtt tartva zajlik. Mind az alkotó-, mind pedig a népi játékos foglalkozás felépítésében és tartalmában előre tervezett, de rugalmasan a helyzethez alkalmazkodó, oldott légkörben zajló tevékenység a 0-3 éves kisgyermek és szülei számára.

7. KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS

7.1. A bölcsődei szakemberképzés gyakorlati oktatásában való részvétel

---

A bölcsődei szakemberképzés az utóbbi években nagy változásokon ment keresztül. A szakmai szemlélet változásával – egészségügyi szemléletből szociális, azon belül pedagógiai aspektusú megközelítés – új képzési formákat vezettek be, új tartalommal megtöltve. Az eddigi gondozás centrikus oktatási struktúrát, a nevelés centrikus ismeretek váltották fel és a gondozás is egészségügyi szemléletű helyett, nevelési aspektusú értelmezést kapott. A képzés többségében pedagógiai, főiskolai keretek közé integrálódott, nevelés centrikus professzióvá válva. Ez új kihívás elé állította a gyakorlatban dolgozó szakembereket, hiszen a gyakorlati oktatás során igazodniuk kellett a főiskolai képzés elvárásaihoz.

Ennek megfelelően intézményünk fontos feladatának tartja a hatékony terepgyakorlat biztosítását, a hallgatók elméleti ismereteinek a gyakorlatba történő integrálásának, alkalmazásának támogatását. Feladatunk még intézményrendszeri szinten a terepgyakorlatok koordinálása a terepintézmények között.

7.2. Továbbképzések szervezése

Volt Regionális Módszertani Bölcsődeként intézményünk feladati közé tartozik még az érvényes akkreditáltatott továbbképzések szervezése. Továbbképzéseinket regionális és országos szinten hirdetjük és szervezzük.

8. ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

A bölcsődében több rétegű ellenőrzési feladatokat kell végezni. A nevelési, gondozási program csak a pedagógiai munkáról szól, ezért itt csak a program bevalásának és a bölcsőde pedagógiai munkájának ellenőrzését kell rögzíteni. A pedagógiai munka felelős vezetője a bölcsődevezető, ezért az ellenőrzés is alapvetően az ő feladata. Az ellenőrzésbe bevonhatja a bölcsőde kisgyermeknevelőit.

A programot a nevelőtestület 5 évre tervezi. Minden nevelési év végén átfogó értékelést tervezünk. Az értékelést a szülők és a nevelőtestület véleménye alapján végezzük.

A programhoz szorosan kapcsolódik:

- a bölcsőde éves munkaterve,
- a csoportok éves terve (új gyermekek esetén beszoktatási- és családlátogatási terv),
- a csoportdokumentumok (csoportnapló, eszköztervezet, napirend)
- a gyermekek fejlődéséről készült feljegyzések.

A bölcsőde munkatervét évente, a csoportok munkatervét, a csoportdokumentumokat és a gyermekek fejlődéséről készült feljegyzéseket félévente kell ellenőrizni.

Az ellenőrzés kiterjed:

- a dokumentumok ellenőrzésére,
- a gyakorlati munka ellenőrzésére.

A pedagógiai gyakorlati munka ellenőrzése során értékelni kell a kisgyermeknevelő gyakorlati munkájának színvonalát. A kisgyermeknevelők gyakorlati munkájának ellenőrzése során fő irányelv a kisgyermeknevelő pedagógiai önállóságának elfogadása. Az ellenőrzés kiterjed arra is, hogy a csoportban dolgozó két kisgyermeknevelő mennyire beszél meg és értékeli egymás közt a csoport és az egyes gyermekek fejlődését. A bölcsődei nevelőmunka értékelése az egész bölcsődére vonatkoztatva nevelési értekezletek keretében történik. A nevelői értekezlet az értékelésen kívül lehetőséget, ösztönzést kell, hogy adjon a megújulásra, továbbképzésekre, a program magasabb szintű végrehajtására.

9. MELLÉKLETEK

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

Megállapodás

szociális szolgáltatás igénybevételéről

amely létrejött egyrészről:

Pécs Megyei Jogú Város Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága

Székhelye: 7622 Pécs, Vargha D. u. 2.

Képviselője: Dorsics Orsolya Igazgató,

Adószáma: 16627532-2-02;

(a továbbiakban Intézmény), valamint

a gyermek neve, szül. adatok: _____

TAJ száma: _____ kiskorú **képviselétében eljáró**

szülő,gondviselőneve: _____, adóazonosító: _____

lakcíme: _____ tel: _____

törvényes képviselő (a továbbiakban igénybevevő) **a között intézményi elhelyezés biztosítása tárgyában az alábbiak szerint:**

1. Az intézmény az igénybevevő jelen előterjesztett kérelme és csatolt igazolásai alapján – biztosítja fent nevezett kiskorú intézményi felvételét.
2. A szolgáltatás típusa: bölcsődei ellátás, amelynek
helye: _____ Bölcsőde.
3. A bölcsődei ellátás kezdete: _____ év, _____-hó _____ nap, az ellátás határozott időtartamra szól, előreláthatólag _____ év, _____ hó, _____ napig tart.
4. A bölcsőde a gyermek, kiskorú számára az alábbi szolgáltatásokat nyújtja: bölcsődei nevelés-gondozás, étkeztetés, egyéb: _____ .
5. Az Igénybevevő a bölcsődei szolgáltatásért személyi térítési díjat köteles fizetni, mely két részből áll, egyrészt:
  - 5.1. **Étkezési díjból**, amelynek összege: 330 Ft/nap+27% ÁFA=419,1 Ft/nap,
(másrészt:)
  - 5.2. **Gondozási díjból**, amelynek összege: 250 Ft/nap.
  - 5.3. Fentiek alapján az Igénybevevő által fizetendő személyi térítési díj napi összege:
(5.1.+5.2.együtt) **669,1 Ft fő/ nap.**

**Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának
Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága**

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

6. A személyi térítési díj havi összege igénybe vevőnként nem haladhatja meg a család egy főre jutó havi nettó jövedelmének 25%-át. A jövedelmi viszonyok változásait igénybevevő köteles 15 napon belül a gondozás helye szerint illetékes bölcsőde vezetőjének írásban bejelenteni. A bejelentéshez csatolni kell az új személyi térítési díj megállapításának alapjául szolgáló jövedelmi/kereseti igazolásokat.
7. Az igénybevevő vállalja, hogy a személyi térítési díj havi összegét a tárgyhónapban az Intézmény által meghatározott időpontban előre befizeti az intézményi/bölcsődei házirendben írt módon. Az Igénybevevő a gyermeke távollétének bejelentését követő második naptól díjviszszatérítésre jogosult, de kizárólag az étkezési díj esetében. Az Igénybevevő tudomásul veszi, hogy a gondozási díjat a bölcsőde minden nyitvatartási napjára meg kell fizetnie. Az Igénybevevő tudomásul veszi, hogy a személyi térítési díj havi összege a mindenkor hatályban lévő közgyűlési rendeletnek megfelelően évente egy alkalommal módosulhat.
8. Igénybevevő elfogadja továbbá azon tényt is, hogy a 3. pontban meghatározott időtartam lejártával, ill. az alábbi törvényi feltételek megvalósulása esetén a bölcsődei szolgáltatás megszűnik.
  - a. A bölcsődei nevelési év végén (augusztus 31.), ha a gyermek a harmadik életévét május 31-ig betöltötte,
  - b. ha a gyermek a harmadik életévét betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre és óvodai jelentkezését a bölcsőde orvosa nem javasolja, bölcsődében gondozható negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-ig.
  - c. meg kell szüntetni annak a gyermeknek az ellátását, aki a bölcsőde orvosának szakvéleménye szerint egészségi állapota miatt bölcsődében nem gondozható, illetőleg magatartászavara veszélyezteti a többi gyermek fejlődését.
9. A megállapodást kötő felek egyetértenek abban, hogy jelen megállapodásban nem szabályozott kérdésekben a tárgykört érintő hatályban lévő törvények és azok végrehajtási rendeletei, ill. az intézmény által kiadott házirend szabályai az irányadók.
10. A bölcsődei szolgáltatást igénybevevő szülő/gondviselő úgy nyilatkozik, hogy jelen megállapodás átvételekor a bölcsőde Házirendjében írtakat is megismerte és tudomásul vette.

Szerződő felek a megállapodásban írtakat átolvasták, tartalmát megértették, és úgy írják alá, hogy az megfelel kölcsönös és egybehangzó akaratuknak.

Pécs, 2012.

.....
Kisgyermek Szociális Intézmények
Igazgatósága igazgatója

.....
szülő/gondviselő,
törvényes képviselő

OM azonosító: 201375
Felnőttképzési nyilvántartásba vételi szám: 02-0072-05

**Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának
Kisgyermek Szociális Intézmények Igazgatósága**

7622 Pécs, Vargha Damján u. 2.
Tel: 72/532-448 Fax: 72/534-488

E-mail: titkarsag@kszipecs.hu
Honlap: www.kszipecs.hu

Intézményi szolgáltatás iránti kérelem

APA /nevelőszülő/ neve:

Anyja neve:

Szül. hely, idő:

Foglalkozása:

Munkahely:

1. Munkaviszonyban áll: -tól
2. GYES mellett ..... órában dolgozik: .....-tól
3. Felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója: .....-tól
4. Egyéb: .....

ANYA /nevelőszülő/ neve:

Anyja neve:

Szül. hely, idő:

Foglalkozása:

Munkahely:

1. Munkaviszonyban áll: -tól
2. GYES mellett ..... órában dolgozik: .....-tól
3. Felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója: .....-tól
4. Egyéb: .....

Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam közölt adatok a valóságnak megfelelnek.

Pécs, 2012.

Aláírás: .....

Bölcsődevezető információja: .... Dátum: ..... Ph. .... aláírás	Felvehető: ..... Megjegyzés: .... Dátum: ..... Ph. .... Dorsics Orsolya igazgató
---	--

Nyilatkozat

Alulírott ..... nyilatkozom, hogy az 1997.évi XXXI. törvény 33.§-a (2) bekezdése értelmében a bölcsődei ellátás tartalmáról, feltételeiről, az intézmény által rólam és a gyermekemről vezetett nyilvántartásokról, az intézmény házirendjéről, panaszjogom gyakorlásának módjáról, a szülői érdekképviselőti fórumról a tájékoztatást megkaptam.

Mint gyermekem törvényes képviselője tudomásul veszem, hogy az 1997. évi XXXI. törvény 33.§. (3) bekezdés b) és c) pontja értelmében a gyermekvédelmi törvény alapján vezetett nyilvántartásokhoz adatot szolgáltatni, valamint a jogosultsági feltételekben és a természetes személyazonosító adatokban történő változásokról az intézmény vezetőjét értesíteni kötelességem.

A nyilatkozat mellékletét képezi: 1 db házirend.

Hozzájárulok és engedélyezem, hogy gyermekemről az intézményben készített fotókat és videofelvételeket a bölcsőde szakmai anyagaiban (Szakmai Program, tájékoztató, faliújság, szakmai előadások, konferenciákon, honlapon, kiadványokon, szakmai filmekben, stb.) felhasználhassa, és nyilvánosságra hozhassa.

Pécs, 2012.

.....
Szülő aláírása

